

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Введено в дію наказом
від 23 квітня 2021 р.
№ 0431-І

ПОЛОЖЕННЯ
про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному
університеті
Версія 01

1. Загальні положення

1.1. Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням (далі – Положення) здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – Здобувачі) в Сумському державному університеті (далі – Університет) регламентує порядок і форму проходження педагогічної практики аспірантами та здобувачами ступеня доктора філософії поза аспірантурою.

1.2. Положення розроблене відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, а також з урахуванням Рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми.

1.3. Педагогічна практика за професійним спрямуванням (далі – Практика) є обов'язковим компонентом освітньої складової освітньо-наукової програми (далі – ОНП) для здобуття ступеня доктора філософії.

1.4. Загальну організацію процесу проходження Практики здійснює Інститут підготовки кадрів вищої кваліфікації (далі – ІПК).

1.5. Положення розміщується в електронному Реєстрі основної нормативної бази системи управління якістю діяльності Університету.

1.6. У цьому положенні вживаються наступні терміни та визначення:

Мікровикладання – самостійне виконання Здобувачем педагогічної роботи за окремим елементом навчального заняття (виступ за 1-2 пунктами лекції, пояснення 1-2 питань на практичному занятті, перевірка-рецензування індивідуального завдання тощо) з обов'язковим аналізом такої роботи керівником практики.

Парне (спільне) викладання – спільне проведення навчального заняття Здобувачем та керівником практики з розмежуванням між ними функцій та завдань або розподілом студентів.

МОН України	Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 2
СумДУ		Версія 01

2. Мета та завдання педагогічної практики за професійним спрямуванням

2.1. Метою Практики є формування в Здобувача досвіду застосування відповідних умінь, знань та навичок здійснення педагогічної діяльності з урахуванням його професійних наукових інтересів.

2.2. Головними завданнями Практики є:

- формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи, зокрема, оволодіння комунікативними компетентностями, необхідними для якісного проведення лекцій, ведення семінарських і практичних занять, застосування новітніх технологій навчання та сучасного обладнання;
- аналіз та використання інноваційних методів навчання;
- освоєння Здобувачами сучасних практичних методик проведення різних видів навчальних занять;
- практичне застосування механізмів вибору та використання ефективних прийомів та методів навчання та контролю за навчальною діяльністю студентів;
- виховання творчого, дослідного підходу до педагогічної діяльності;
- формування потреб в підвищенні своєї наукової та науково-педагогічної кваліфікації;
- опанування навичками та вмінням виконувати навчально-методичну роботу викладача ЗВО.
- розвиток практичних умінь залучати студентів до науково-дослідної роботи в контексті реалізації концепції «навчання через дослідження».

3. Зміст та організація педагогічної практики за професійним спрямуванням

3.1. Зміст і обсяг Практики передбачений змістом відповідної ОНП докторів філософії та складає, як правило, 4 кредити ЄКТС.

3.2. Загальний контроль, організаційно-методичну координацію та супровід проходження Здобувачами Практики здійснює Департамент по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів. Безпосереднє проходження Практики здійснюється на відповідних базах практики.

3.3. Базою Практики, як правило, визначається випускова кафедра за відповідною спеціальністю (далі – базова кафедра). Здобувач може пройти Практику на інших кафедрах Університету та на аналогічних кафедрах інших ЗВО за погодженням з науковим керівником та Директором ІПК.

Необхідними умовами для визначення кафедри базою Практики є:

- наявність закріплених за кафедрою дисциплін, які спрямовані на формування професійних компетентностей за відповідною спеціальністю (на освітніх рівнях бакалавр або магістр) та викладання яких відбуватиметься паралельно з Практикою;

МОН України	Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 3
СумДУ		Версія 01

- наявність на кафедрі штатних науково-педагогічних працівників, які відповідають вимогам до керівників Практики.

3.4. На підставі службових записок завідувачів базових кафедр відповідно до графіка навчального процесу та термінів проходження Практики, визначених навчальним планом відповідної ОНП, ПК формує проєкт наказу про проходження Практики, у якому у тому числі визначаються бази проходження практики, керівники Практики, граничні терміни затвердження планів та звітів з Практики. Керівником Практики Здобувача, як правило, призначається штатний науково-педагогічний працівник базової кафедри, який:

- має науковий ступінь та вчене звання;
- є автором/співавтором навчально-методичних посібників, підручників та/або методичних вказівок;
- за результатами останнього опитування студентів має рівень якості викладання не нижче ніж «вище середнього».

3.5. Практика проводиться, як правило, на другому році навчання та організовується у три етапи:

1-й етап (1 кредит) – проведення у відповідному інституті (факультеті) настановчої конференції для Здобувачів (отримання завдань, рекомендацій, форм звітності), складання індивідуального плану Практики, ознайомлення з навчально-методичною документацією, організацією науково-дослідної роботи базової кафедри;

2-й етап (2 кредити) – проведення методичної, організаційно-педагогічної роботи, мікровикладання, отримання досвіду викладання як помічника викладача, підготовка методичної розробки;

3-й етап (1 кредит) – проведення під керівництвом керівника Практики відкритого навчального заняття, оформлення методичної розробки, підготовка, подання та захист звіту з Практики.

3.6. Випускова кафедра забезпечує навчально-методичне забезпечення Практики, підготовку силабусу, необхідних методичних рекомендацій тощо.

3.7. Силабус Практики є основним методичним документом для Здобувачів та керівників практики. Зміст силабусу повинен відповідати цьому Положенню, відповідним рішенням вченої ради, вимогам нормативної бази Університету, стандарту вищої освіти (за наявності) та змісту ОНП. На основі цього Положення базові кафедри розробляють методичні вказівки та (за відповідним шаблоном) силабуси Практики з урахуванням специфіки спеціальностей, виробничих потреб, наявних можливостей баз практики тощо.

3.8. Керівник практики разом зі Здобувачем складають план, у якому зазначають обрані види діяльності, їх тематику та послідовність виконання (додаток 1), та готують звіт про проходження педагогічної практики за професійним спрямуванням. Дати затвердження плану та звіту з Практики на засіданні базової кафедри визначаються наказом відповідно до п. 3.3.

МОН України	Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 4
СумДУ		Версія 01

До головних завдань керівника Практики відносяться:

- організація, планування та оцінювання результатів Практики;
- вибір тематики відкритого заняття і навчальних груп для його проведення;
- консультування Здобувача щодо підготовки методичної розробки;
- надання методичної допомоги в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контроль роботи Здобувача, відвідування ним занять та інших видів його роботи зі студентами, вжиття заходів щодо ліквідації недоліків в організації Практики;
- підготовка рецензії на відкрите заняття;
- підготовка висновку, який є невіддільною частиною звіту про проходження Практики Здобувачем, та виставлення оцінки.

3.9. Основними видами робіт педагогічної практики за професійним спрямуванням Здобувачів є:

- ознайомлення з навчально-методичною документацією;
- підготовка до відкритого навчального заняття (лекції, семінарського, практичного тощо) та складання плану-конспекту до нього за потреби;
- мікрОВикладання, парне викладання;
- підготовка методичної розробки;
- проведення відкритого навчального заняття (лекційного, семінарського, практичного тощо);
- підготовка звітної документації;
- аналіз та захист звіту.

3.10. Виконання таких видів робіт Практики, як проведення навчальних занять, мікрОВикладання та парне викладання здійснюється лише у присутності керівника Практики.

3.11. Здобувач допускається до проведення відкритого навчального заняття лише за умови наявності розгорнутого плану-конспекту, який схвалений керівником практики.

3.12. За погодженням із керівником Практики та завідувачем базової кафедри виконання Здобувачем окремих видів робіт може здійснюватися у дистанційній формі із застосуванням технологій дистанційного та онлайн навчання.

4. Звітна документація та оцінювання

4.1. Основними звітними документами проходження Практики Здобувачем є:

- план-звіт про проходження Практики;
- рецензія на відкрите заняття (лекцію / семінар тощо);
- методична розробка (демонстраційних матеріалів / засобів діагностики досягнення результатів навчання / розділу методичних

МОН України	Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 5
СумДУ		Версія 01

вказівок / конспекту лекцій до теми курсу / теми онлайн курсу або його окремих елементів, у т.ч. в elearning.sumdu.edu.ua, UMIX СумДУ або Google Classroom та інше).

4.2. Керівник Практики оцінює виконання Здобувачем робіт, передбачених програмою Практики. Невиконання Здобувачем будь-якого виду робіт, може бути підставою для його недопущення до захисту звіту з практики. Здобувач, відсторонений від Практики або робота якого на Практиці визнана незадовільною, має право на повторне проходження практики (за винятком випадків, коли його робота була оцінена на рівні F). Отримання за результатами проходження Практики оцінки F є підставою для відрахування Здобувача як такого, що не виконав навчальний план.

4.3. Базова кафедра на засіданні заслуховує звіт Здобувача за результатами проходження Практики, оцінку керівником Практики виконання Здобувачем передбачених Практикою робіт, та за результатами обговорення затверджує його. Особливості оцінювання окремих видів робіт визначаються відповідним силабусом.

Підсумкове оцінювання Практики відбувається відповідно до рейтингової шкали, наведеної нижче:

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Національна шкала (диференційований залік/іспит)	Національна шкала оцінювання (залік)	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Відмінно	зараховано	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	Добре		$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок			$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	Задовільно		$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії			$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне складання	Незадовільно	не зараховано	$35 \leq RD < 59$
F	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни			$RD < 34$

4.4. За результатами проходження Практики та на підставі рішення базової кафедри щодо затвердження звіту з Практики керівники Практики заповнюють відповідну відомість. Рецензія на відкрите заняття та методичні розробки зберігаються на базовій кафедрі. Затверджений на засіданні базової кафедри план-звіт з проходження практики здається до ППК та зберігається в особовій справі Здобувача.

4.5. Здобувачі, які працюють (працювали) на викладацьких посадах у ЗВО, мають право на визнання відповідних компетентностей (як таких, що здобуті за результатами неформальної освіти) у відповідності до «Положення про перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти Сумського державного університету, отриманих у неформальній освіті».

МОН України	Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 6
СумДУ		Версія 01

5. Права та обов'язки Здобувача

5.1. Під час проходження Практики Здобувач має право:

- відвідувати заняття інших викладачів кафедри за погодженням з ними та керівником практики;
- отримувати консультації від керівника практики, викладачів кафедри з усіх питань проведення Практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації Практики, у тому числі щодо зміни керівника Практики чи базової кафедри.

Усі пропозиції щодо вдосконалення організації Практики подаються Здобувачами відповідними заявами на ім'я директора ПК.

5.2. Під час проходження Практики Здобувач зобов'язаний:

- у повному обсязі виконувати передбачені планом Практики завдання;
- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність, академічну доброчесність;
- виконувати Правила внутрішнього розпорядку Університету, розпорядження вищих посадових осіб та керівника Практики;
- суворо дотримуватися правил перебування на базі Практики, правил охорони праці та техніки безпеки;
- своєчасно звітувати про виконання програми Практики, подавати керівнику Практики необхідну документацію.

6. Прикінцеві положення

6.1. Положення набуває чинності з наступного дня після введення його в дію наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом ректора або наказом ректора на підставі рішення Вченої ради. У тому ж порядку Положення скасовується.

Розглянуто і схвалено Вченою радою СумДУ

Протокол №13 від 22 квітня 2021 р.

Голова Вченої ради

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Вчений секретар

Анатолій РУБАН

Відповідальні за укладання Положення:

Директор департаменту по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів

Дмитро ЦИГАНЮК

МОН України	Додаток 1 до Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 7
СумДУ		Версія 01

Шаблон за версією 01
Затверджено наказом ректора
від 23.04.2021 р.
№ 0431-І

ПЛАН-ЗВІТ ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

П. І. Б. _____
 Спеціальність _____
 Освітньо-наукова програма _____
 Група _____

ПЛАНОВА ЧАСТИНА									ЗВІТНА ЧАСТИНА	
Вид робіт	Розподіл видів робіт по тижням								Відмітка про виконання (виконано/ не виконано)	Оцінка ¹⁾ (коментар)
	Тиждень 1		Тиждень 2		Тиждень 3		Тиждень 4			
	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання		
- складання індивідуального плану практики, ознайомлення з навчально-методичною документацією, з організацією науково-дослідної роботи відповідної кафедри										
- відвідування занять викладачів кафедри, ознайомлення з різними формами і методами викладання навчальних дисциплін, спостереження за навчально-виховною роботою викладачів кафедри,										

¹ Оцінка зазначається для запланованих видів робіт. Якщо за певною категорією роботи не були заплановані – оцінка не виставляється. Особливості оцінювання різних видів робіт визначається відповідними силабусами

² У відповідних полях конкретизуються заплановані роботи.

ПЛАНОВА ЧАСТИНА									ЗВІТНА ЧАСТИНА	
Вид робіт	Розподіл видів робіт по тижням								Відмітка про виконання (виконано/ не виконано)	Оцінка ¹⁾ (коментар)
	Тиждень 1		Тиждень 2		Тиждень 3		Тиждень 4			
	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання	Опис запланованих робіт ²⁾	Кількість годин на виконання		
- отримання досвіду викладання у якості помічника викладача, мікровикладання, парне викладання										
- підготовка методичної розробки (силабусу дисципліни / наочності / комплексу тестів / теми навчального курсу або його окремих елементів (у т.ч. у elearning.sumdu.edu.ua, UMIX СумДУ, Google Classroom)										
- проведення відкритого заняття (лекційного, семінарського, практичного тощо)										
- аналіз результатів практики, підготовка звітної документації, захист звіту з педагогічної практики										

Здобувач: _____
(Ім'я та Прізвище) (Підпис)

Керівник практики: _____
(Ім'я та Прізвище, наук. ступ., вч. звання, посада) (Підпис)

План затверджений на засіданні кафедри _____
(назва базової кафедри)

Протокол № від « ____ » _____ 20__ р.

МОН України	Додаток 1 до Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 10
СумДУ		Версія 01

Заліковий лист результатів:

Початок періоду педагогічної практики за професійним спрямуванням: ____ . ____ .20__ р.

Кінець періоду педагогічної практики за професійним спрямуванням: ____ . ____ .20__ р.

Звіт з педагогічної практики за професійним спрямуванням затверджений на засіданні кафедри _____

(назва базової кафедри)

Протокол № від « ____ » _____ 20__ р.

Загальна оцінка за результатами проходження практики: _____ балів.

Керівник практики: _____

(Ім'я та Прізвище, наук. ступ., вч. звання, посада)

(Підпис)

Завідувач базової кафедри: _____

(Ім'я та Прізвище, наук. ступ., вч. звання, посада)

(Підпис)

МОН України	Додаток 2 до Положення про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті	Стор. 11
СумДУ		Версія 01

Шаблон за версією 01
Затверджено наказом ректора
від 23.04.2021 р.
№ 0431-І

РЕЦЕНЗІЯ НА ВІДКРИТЕ ЗАНЯТТЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

П. І. П. Здобувача: _____

Дата проведення заняття: _____

Вид заняття³: _____

Група, курс, факультет, де проводилося заняття: _____

Кількість студентів на занятті: _____.

Мета заняття: _____

Методичне забезпечення, наочність, технічні засоби:⁴ _____

1. Загальні відомості про навчальне заняття (тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі; форма, формат, тип навчального заняття, його структура, відповідність темі та поставленій меті; рівень досягнення мети та отримані результати, умови, чинники, що сприяли цьому; сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження):

2. Оцінка якості підготовки Здобувача до організації навчального заняття (визначення структури, використання фахової та методичної літератури, підготовка дидактичного та роздаткового матеріалу):

3. Оцінка якості постановка мети, завдань навчального заняття, необхідних для її досягнення, створення у студентів установки на досягнення мети.

³ Лекція, практичне, семінарське, лабораторне заняття, вебінар, тренінг тощо.

⁴ Зазначити, які засоби та забезпечення використовувалися в процесі проведення заняття.

